

**Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission**

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2016

DANISH

HIGHER LEVEL

**Monday, 20 June
09:30 - 12:30**

Læs nedenstående artikel og besvar spørgsmålene i opgave I, II og III
Alle svar skal skrives på dansk.

(Maksimum 100 point)

Dyrk din by – og spis den

af Jesper Løvenbalk Hansen, Information 2015

Måske er det en modreaktion til 00'ernes galopperende individualisme og konstant accelererende forbrugsfest. Måske er det et tegn på en ny tid, hvor de grundlæggende værdier igen er til forhandling, og folk søger mod nye fællesskaber for at finde meningen med det hele. Eller måske handler det bare om at få en grønnere hverdag.

Der er ikke noget entydigt svar fra brugerne af Prags Have, der ligger klemmt inde mellem **højhuse** og industri på Sadolins gamle fabriksgrund, og som i dag udgør en grøn oase midt på Amagerbro i København.

Haven er blot en af de mange nye fælles byhaver, hvor folk i alle aldre mødes for at dyrke grøntsager og spise sammen.

»Det er jo meget oppe i tiden med nye fællesskaber, og jeg tror, at folk søger noget andet end for blot få år siden – måske nogle andre værdier,« siger Niels Petersson, en af havens faste brugere, der er travlt optaget af at luge ud i en række højbede med jordbærplanter.

»Filosofien er, at haveejere ved at dyrke frugt og grønt mellem husene, i byhaver, i baggården og på altaner både kan få smukkere byer, og samtidig løse nogle af de problemer med forurening og klimaforandringer, som den moderne livsstil og fødevarerproduktion har skabt«, fortæller han.

Han har været med siden starten for to år siden, og det skete nærmest ved en **tilfældighed**.

»Jeg kom cyklende forbi her en søndag og syntes, at stedet gav rigtig god mening. Derfra har det bare udviklet sig, og nu er jeg her hver uge,« fortæller Niels Petersson.

Det er to år siden, at Prags Have startede op med et budget på 10.000 kroner, der blev brugt til at købe træpaller, frø og jord. Undergrunden på den gamle industrigrund er så forurennet, at alt skal dyrkes i højbede.

»Foruden det praktiske med haven, er der meget motivation i at komme her hver onsdag til fælles spisning. Så møder man nogle af de andre, og hver gang er der nye ansigter. Det er en bred kreds af mennesker, og det er en helt anden måde at mødes på. Så det sociale er en vigtig faktor«, siger Niels Petersson, der selv er gartner – også uden for Prags Have – men som alligevel skynder sig at gøre opmærksom på, at fællesprojektet ikke handler om at producere mest muligt.

»Vi gør os ingen store ambitioner. Stedet er jo drevet udelukkende af frivillige, og alt er derfor en smule løst. Men det er pointen. Fokus er på **fællesskabet**, og det har det været fra starten,« siger Niels Petersson.

Af nød og af lyst

Selv om byhaverne lige nu knopskyder i flere danske byer, er de fortsat et relativt nyt fænomen i Danmark.

I andre lande, særligt i USA og England, har de fælles byhaver længe været en integreret del af den almindelige byplanlægning. Og i Berlin findes den fælles byhave Prinzessinnengarten på Moritzplatz i Centrum af byen. Den har eksisteret siden 2009 og drives af frivillige, der lægger op mod 30.000 timers arbejde i haven om året. Her dyrkes grøntsager i store sække, kasser og andre beholdere oven på jorden. Det gør det muligt at flytte rundt på planterne efter behov. Også ved den prestigefyldte haveudstilling Chelsea

Flowershow i London havde ”urban gardening” sneget sig ind. I en af showhaverne kunne man se et eksempel på, hvordan en lille byhave i baggården kan dyrkes i et par aflagte sko.

Det fortæller Trine Balskilde Stoltenborg, der er konsulent i landbrugets interesseorganisation Landbrug & Fødevarer. Hendes speciale er netop byhaver, og til daglig arbejder hun med et stort byhaveprojekt i Gjellerupplanen i Aarhus.

Hun mener, at selv om Danmark fortsat »er et uland«, hvad angår fælles byhaver, så passer konceptet godt til danskerne og den tid, vi lever i, og hun er overbevist om, at flere initiativer vil dukke op de kommende år.

”Ingen tvivl om det. Ud fra et perspektiv om velvære passer byhaver eller urban farming, som det også kaldes, godt ind i byen og til det, folk vil. Byboerne vil også gerne opleve glæden ved at dyrke deres egne grøntsager, og bybørn skal lære, at agurker og tomater ikke gror i supermarkedet, og at det ikke er naturligt, at vi spiser jordbær i december. Men det vil også ske ud af ren og skær nød. Presset på vores ressourcer og på miljøet øges konstant, og vi bliver fortsat flere mennesker på kloden – ikke mindst i byerne – og derfor er der til sidst ikke jord nok til alle. Så det er kommet for blive, og det er noget, der forskes rigtig meget i,« siger Trine Balskilde Stoltenborg.

Mere end halvdelen af Jordens befolkning lever allerede i byer, og inden 2050 vil det være seks af klodens ni milliarder mennesker, der er bosat i byer. Det stiller store krav til forsyning af alt fra energi til vand og naturligvis mad. Derfor skal byen tænkes helt anderledes. Mere produktion skal være lokal, og byerne skal i højere grad være selvforsynende.

»I Danmark er det nok mere et spørgsmål om velvære og glæden ved at dyrke egne grøntsager – også selvom du bor i byen. Men mange steder i udlandet handler det om nød. Vi har set under krisen i Europa, hvordan urban farming i eksempelvis Portugal har vundet frem som et svar på den aktuelle økonomiske krise,« siger Trine Balskilde Stoltenborg, der dog peger på, at også i Danmark eksisterer der lommer af fattigdom, hvor byhaverne kan være et vigtigt bidrag til den daglige ernæring og økonomi.

»I Gjellerupplanen er der mange, der lever med en presset økonomi. Så i det tilfælde er der også tale om et økonomisk incitament til selv at dyrke **afgrøder**,« siger Trine Balskilde Stoltenborg, der peger på, at det dog først og fremmest er det sociale aspekt, der betyder noget for folk.

»Vi oplever, at det giver et stærkt socialt fællesskab,« siger hun.

Uden for havens hegn suser fire knægte i en udtjent Ford Fiesta med **hvinende dæk** tre omgange i rundkørslen inden de forsvinder ned mod Holmbladsgade.

Det er Amagerbro, hvor der er blevet en smule grønnere.

(Teksten er blevet redigeret for at opfylde eksamenskrav uden forfatterens forudgående samtykke)

Opgave I

(maksimum 30 point)

1. Forklar betydningen af ordet ”højhuse” som det bruges i teksten
Forklar betydningen af ordene ”tilfældighed” som det bruges i teksten
Forklar betydningen af ordet ”fællesskabet” som det bruges i teksten
Forklar betydningen af ordet ”afgrøder” som det bruges i teksten
Forklar betydningen af ordene ”hvinende dæk” som de bruges i teksten (5 × 1 point)
2. Hvad foregår der i Prags Have? Beskriv aktiviteterne med dine egne ord. (5 point)
3. Hvad er ifølge Niels Petersson grundtanken med byhaven? (5 point)
4. Ifølge Trine Balskilde Stoltenborg anlægges byhaverne både af lyst og af nød. Forklar hvordan. (5 point)
5. Selvom aktiviteterne i byhaverne foregår på en lille skala, kan de have enorm indflydelse på såvel individet, fællesskabet, miljøet som samfundet som helhed. Diskuter dette synspunkt i lyset af teksten som helhed og giv din egen mening om emnet til kende. (5 point)
6. Igennem hele teksten er der stort fokus på menneskelige fællesskaber i forbindelse med fænomenet byhaver. Til sidst i teksten beskrives nogle drenges fællesskab i en gammel, udtjent Ford Fiesta. Hvilke forskelle på de to slags fællesskaber, tror du forfatteren vil have læseren til at tænke over? Hvad vil tekstens forfatter vise med det? Hvorfor er det vigtigt? Begrund dit synspunkt ud fra din læsning af teksten som helhed. (5 point)

Opgave II

(maksimum 30 point)

”Måske er det en modreaktion til 00’ernes galopperende individualisme og konstant accelererende forbrugsfest. Måske er det et tegn på en ny tid, hvor de grundlæggende værdier igen er til forhandling, og folk søger mod nye fællesskaber for at finde meningen med det hele. Eller måske handler det bare om at få en grønnere hverdag.” Der kan være flere årsager til byhavernes popularitet. Hvad enten det er som modefænomen eller et som et forsøg på at redde verden. Det kan ligefrem være udtryk for ønsket om ”at finde meningen med det hele”, altså en slags religion. Er du enig i dette synspunkt? Skriv en kommentar om dette emne på ca. 100 ord.

Opgave III

(maksimum 40 point)

Skriv et essay på cirka 300 ord om ét af disse to emner:

- Det gode menneske i en omskiftelig og globaliseret verden

ELLER

- ”Verden kan blive et temmelig dårligt sted at være, hvis vi ikke arbejder sammen på at gøre den mere lige, mere demokratisk og mere bæredygtig.”

Fintan O’Toole i *The Irish Times*, 22. februar 2016